

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Δ/νοιο: Ἰωάννου Γενναδίου 14 - 115 21, Ἀθήναι
Τηλ. 210-7272.204, Fax 210-7272.210, e-mail: contact@ecclesia.gr

ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ
ΤΗΛ. 210-72.72.240-243, FAX 210-72.72.244

**ΛΕ' ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΕΟΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΕΝΤΕΤΑΛΜΕΝΩΝ
ΟΡΘΟΔΟΕΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ
ΔΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΘΡΗΣΚΕΙΑΣ**

(Κατερίνη, 4-6/11/2025)

ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

Ἡ ΛΕ' Πανορθόδοξη Συνδιάσκεψη Ἐντεταλμένων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί Ἱερῶν Μητροπόλεων γιά θέματα Αἱρέσεων καί Παραθρησκείας, πού πραγματοποιήθηκε ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου τοῦ Β', στην Κατερίνη, ἀπό 4 ἕως 6 Νοεμβρίου 2025, μέ τήν φιλόξενη φροντίδα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους καί Κατερίνης καί ὑπό τήν Προεδρία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πειραιῶς κ. Σεραφεῖμ, μέ θέμα: «*Νεοπαγανισμός: Ὅψεις καί πρακτικά*», μετά ἀπό ἐκτενῆ συζήτηση ἐπί τῶν εἰσηγήσεων, ἐνέκρινε ὁμοφώνως τά ἀκόλουθα Πορίσματα:

1. Ἡ ἀρχαία ἑλληνική θρησκεία, ἡ ἀκριβέστερα τό πλέγμα τῶν λατρευτικῶν ἀντιλήψεων, δοξασιῶν καί τελετουργικῶν πρακτικῶν τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου, συνιστᾷ ἕνα ἀπό τά πλέον πολυσύνθετα καί πολυδιάστατα φαινόμενα τῆς ἀρχαιότητος. Πρόκειται γιά ἕνα δυναμικό σύστημα νοηματοδοτήσεων, ἐντός του ὁποῖου συμπλέκονται τό θεῖο, ὁ κόσμος καί ὁ ἄνθρωπος.

2. Τά κύρια χαρακτηριστικά τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς θρησκείας — ὁ πολυθεϊσμός, ἡ κοσμική εὐσέβεια, ἡ ἀναλογική σχέση ἀνθρώπου καί θεοῦ, ἡ ἱερότητα τοῦ φυσικοῦ κόσμου, ἡ τελετουργική συμμετοχή καί τό μέτρο ὡς κανονιστική ἀρχή— ἀναδύονται ἐκ νέου στήν σύγχρονη ἐποχή ὡς συμβολικά ἀντίβαρα ἀπέναντι στόν ὀρθολογισμό καί τήν τεχνοκρατία. Ἡ οὐσιαστική κατανόηση τοῦ

ἀρχαίου ἑλληνικοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου προϋποθέτει τή διάκριση μεταξύ τῆς ἱστορικῶς προσδιορισμένης παράδοσης ἀπό τίς σύγχρονες ἐρμηνευτικές ἀνακατασκευές πού ἐπιχειροῦν οἱ νεοπαγανιστικές κινήσεις. Ἡ ἀπουσία αὐτῆς τῆς διάκρισης στό νεοπαγανιστικό χῶρο ἔχει ἀποτέλεσμα αὐτό νά ὀδηγεῖ σέ ἰδεολογικά φορτισμένες ἢ ἱστορικά ἀσύμβατες ἀναγνώσεις.

3. Τά νεοπαγανιστικά κινήματα στήν Ἑλλάδα, παρά τόν δηλωμένο στόχο τους νά «ἀναβιώσουν» τήν ἀρχαία ἑλληνική θρησκεία, ἀγνοοῦν οὐσιωδῶς τά θεμελιώδη χαρακτηριστικά της. Οἱ ἀπόπειρες ἀναβίωσης πού ἐπιχειροῦν στηρίζονται σέ αὐθαίρετες ἐπιλογές συμβόλων, τελετῶν καί ἀντιλήψεων, οἱ ὁποῖες ἀντανაკλοῦν περισσότερο τίς ἰδεολογικές τους φαντασιώσεις. Ἔτσι, ἀντί νά ἀνασυστήσουν τήν ἀρχαία θρησκεία, καταλήγουν νά παράγουν κακέκτυπα καί συχνά γραφικά ὑποκατάστατά της.

4. Οἱ ἅγιοι ὄλων τῶν ἐποχῶν — Προφῆτες, Ἀπόστολοι, καί οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας — ἀντιτάχθηκαν μέ δύναμη στήν εἰδωλολατρία, τόσο ὡς θρησκεία, ὅσο καί ὡς πρακτική πού θεοποιεῖ τά δημιουργήματα: ἀντικείμενα, ζῶα, πουλιά, ἀνθρώπους, ἰδέες καί θεωρίες. Ἡ θεοποίηση τῆς κτίσης καί ἡ λατρεία εἰδώλων, λατρεία δηλαδή νοητῶν ψευδῶν ὄντων, εἶναι καρπός τοῦ σκοτισμοῦ τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ, ὁ ὁποῖος, ἀπομακρυνόμενος ἀπό τό φῶς τῆς γνώσης τοῦ ζῶντος Θεοῦ, μετά τήν πτώση, ὀδηγεῖται στήν πλάνη καί τήν αὐτοειδωλοποίηση.

5. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας διδάσκουν ὅτι ἡ ρίζα κάθε μορφῆς εἰδωλολατρίας εἶναι ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν ζωντανό Θεό, ἡ ἀπώλεια τῆς κοινωνίας μαζί Του, καί ἡ ἀντικατάσταση τοῦ ζῶντος τοῦ Θεοῦ ἀπό ψεύτικες εἰκόνες τοῦ ἴδιου του ἀνθρώπινου «ἐγώ». Ἔτσι, ὁ ἀνθρώπος, ἀντί νά ἔχει τήν καρδιά τοῦ στραμμένη πρός τόν Δημιουργό, στρέφεται πρός τήν αὐτοειδωλολατρία· λατρεύει τόν ἑαυτό του, τά πάθη του καί τή φαντασία του.

6. Ἐπίσης, στά νεώτερα χρόνια συναντοῦμε παντοῦ μία ἄλλη ἐκδοχή σύγχρονης εἰδωλολατρίας, ἡ ὁποία ἐπηρεάζει πολλούς ἀνθρώπους. Αὐτή εἶναι ἕνας σύγχρονος φετιχισμός, δηλαδή ἡ

ἀπόδοση σέ ἄψυχα ἀντικείμενα ὑπερφυσικῶν ιδιοτήτων. Οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί πρέπει νά συνδέονται μέ τόν ζῶντα Χριστό μέσα στήν Ἐκκλησία, διά τῶν Μυστηρίων καί τῆς ἄσκησης, διά τῆς καθάρσεως, τοῦ φωτισμοῦ καί τῆς θεώσεως, ὥστε νά μὴν ἐπηρεάζονται ἀπό τόν σύγχρονο φετιχισμό.

7. Ἡ δημιουργική σύνθεση ἀνάμεσα στόν ἑλληνικό λόγο καί τή χριστιανική διδασκαλία, ἐκφράστηκε ἤδη ἀπό τόν Ἀπόστολο Παῦλο στόν λόγο του στήν Πνύκα. Μέσα σέ αὐτό τό πνεῦμα, τό Χριστιανικό Βυζάντιο ἀξιοποίησε τήν παιδεία τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος καί στάθηκε ὁ θεματοφύλακας καί συνεχιστής της. Οἱ Βυζαντινοί λόγιοι, ἔχοντας ἐπίγνωση τῆς ἀξίας τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων, τά μελέτησαν, τά ἀντέγραψαν καί τά διέσωσαν γιά τίς ἐπόμενες γενιές, χωρίς νά υἱοθετήσουν τίς παλαιές θρησκευτικές δοξασίες, οἱ ὁποῖες ἤδη εἶχαν δεχθεῖ κριτική ἀπό σοφούς τῆς ἀρχαιότητος.

8. Ἡ συμβολή τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά καί ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων ὑπῆρξε καθοριστική σέ αὐτή τή διαδικασία. Ἀντιπροσωπευτικά παραδείγματα ἀποτελοῦν ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ Γρηγόριος Νύσσης, ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός, ὁ Μέγας Φώτιος, ὁ Ἀρέθας Καισαρείας, ὁ Ἰωάννης Μαυρόποδας, ὁ Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης καί ὁ Γρηγόριος Παλαμᾶς. Στούς ἀνωτέρω πρέπει νά προστεθοῦν καί ἕνας μέγας ἀριθμός κληρικῶν, μοναχῶν, καί λαϊκῶν βυζαντινῶν λογίων πού συνδύασαν τή χριστιανική πίστη μέ τήν ἀρχαιοελληνική παιδεία. Μέσα ἀπό τά ἔργα καί τή διδασκαλία τους, ἡ παιδεία τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος, ὄχι μόνο διασώθηκε, ἀλλά ἀνανεώθηκε καί ἀπέκτησε νέα διάσταση, ὑπηρετώντας πλέον ἕναν ὑψηλότερο σκοπό: τή μόρφωση τοῦ ἀνθρώπου «κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ».

9. Τό Συνοδικό τῆς Ὁρθοδοξίας ἀποτελεῖ κείμενο θεμελιώδους σημασίας γιά τήν Ὁρθόδοξη πίστη καί συνείδηση, πού ἔχει ἐνταχθεῖ στή λειτουργική ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνεται στό λειτουργικό βιβλίο τοῦ Τριωδίου καί ἐντάσσεται στόν ἑορτασμό τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, καθῶς ἀναγινώσκεται κατὰ τή λιτανεία τῶν ἱερῶν εἰκόνων.

10. Οί όροι «έλληνας/ες», πού αναφέρονται στό Συνοδικόν της Ορθοδοξίας, άφοροῦν στήν υιοθέτηση αρχαίων θρησκευτικῶν δοξασιῶν από τόν φιλόσοφο Ἰωάννη Ἰταλό καί κάποιους μαθητές του σέ συγκεκριμένη ιστορική περίοδο τοῦ Βυζαντίου, ασύμβατων μέ τή χριστιανική πίστη, καί ὄχι τόν ἴδιο τόν αρχαῖο έλληνικό πολιτισμό, τίς ἐπιστῆμες ἤ τά γράμματα. Σχετίζονται ἐπίσης μέ τό γεγονός ὅτι οί ἐν λόγω όροι εἶχαν σαφῶς θρησκευτικό χαρακτήρα, ὄχι ἐθνικο-πολιτιστικό, ταυτιζόμενοι μέ τόν όρο «εἰδωλολάτρης», κάτι πού ἐπιβεβαιώνεται καί από παγανιστές συγγραφείς (π.χ. Ζώσιμος, Νέα Ἱστορία 5, 20). Ἡ ἐπίκληση τοῦ Συνοδικοῦ τῆς Ορθοδοξίας από τόν νεοπαγανιστικό χῶρο φανερώνει ἐκ μέρους τους ἐσφαλμένη νοσηματοδότηση τοῦ όρου «έλληνας/ες», ἔλλειψη ιστορικής τεκμηρίωσης καί σαφῶς προπαγανιστικούς σκοπούς.

11. Ὁ Ἰουλιανός ὁ Παραβάτης, προσπαθώντας νά περιορίσει τόν Χριστιανισμό, ἐπανάφερε τούς διωγμούς καί ἐπιτέθηκε στήν χριστιανική πίστη μέσῳ εἰρωνικῶν συγγραμμάτων. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἄν καί ἀναγνώρισε κάποια ἀπό τά καλά στοιχεῖα τῆς διοίκησής του, καταδίκασε τήν προσπάθειά του νά ἀναβιώσει τήν εἰδωλολατρία καί νά περιθωριοποιήσει τούς χριστιανούς μέ τόν παντοειδῆ ἐξοβελισμό τους ἀπό τήν κοινωνία καί τήν πρόσβασή τους στήν έλληνική παιδεία. Ὑποστήριξε ὅτι ὁ αὐτοκράτορας Ἰουλιανός, ἐπηρεασμένος ἀπό τόν νεοπλατωνικό μυστικισμό καί ἀνατολικές δοξασίες, ἀπομακρύνθηκε ἀπό τή γνήσια έλληνική παιδεία. Μέ τή ρητορική του δύναμη, ὁ Γρηγόριος Θεολόγος ἀντιτάχθηκε στίς πολιτικές του καί, μετά τόν θάνατό του, ἔγραψε τούς «Στηλιτευτικούς λόγους» γιά νά ἀντικρούσει τήν ἀπόπειρα θεοποίησής του.

12. Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας συνέχισε τόν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ παγανισμοῦ τῆς ἐποχῆς του, συγγράφοντας ἐκτενῆ ἀντιρρητική πραγματεία, ὅπου συστηματικά ἀνασκευάζει τίς θέσεις καί τίς πρακτικές τοῦ Ἰουλιανοῦ. Παραθέτει ἐκτενῆ ἀποσπάσματα ἀπό τό ἔργο του, ὥστε νά ἐπιτυγχάνεται ὀλοκληρωμένη εἰκόνα καί ἀκριβῆς ἀπάντηση. Ἀπό τά παρατιθέμενα κείμενα ἀντλοῦμε σαφῆ

γνώση για βασικές αντιχριστιανικές απόψεις του Ίουλιανού, ο οποίος υποστήριξε, μεταξύ των άλλων, ότι οί χριστιανοί δέν αποτελοῦν ένιαίο ἔθνος καί λειτουργοῦν παρασιτικά ανάμεσα στά ἄλλα. Ἡ παρουσία τους, κατά τόν Ίουλιανό, προσβάλλει τούς θεοῦς-προστάτες τῶν ἐθνῶν, καί ἔτσι ἀρνεῖται τό δικαίωμά τους νά ὑπάρχουν. Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἀντικρούει τόν λόγο του, ὄχι μόνο φιλοσοφικά, ἀλλά καί θεολογικά, ἀνατρέποντας τό σύνολο τῶν ἐπιχειρημάτων του.

13. Στό πλαίσιο τῶν σύγχρονων ἑλληνικῶν νεοπαγανιστικῶν κινήματων ὁ Χριστός παρουσιάζεται ἄλλοτε ὡς ἱστορικό πρόσωπο, ἄλλοτε ὡς μυθική συμβολική μορφή, ἄλλοτε ὡς Ἑσσαῖος, ὡς σοφιστής, ἢ ἀκόμη καί ὡς Ἑλληνας, μέ τό ὄνομα Ἰάσων Πανδίδρας. Σέ ἄλλες περιπτώσεις ἐντάσσεται στό πλαίσιο τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πανθέου καί θεωρεῖται ὡς ἐκδήλωση ἢ μορφή θεοτήτων, ὅπως τοῦ Ὀρφέα, τοῦ Διονύσου, τοῦ Δία, τοῦ Ὁσίου, τοῦ Προμηθέα ἢ καί τοῦ Ἀπολλώνιου τοῦ Τυανέα. Ἐπιπλέον, τοῦ ἀποδίδονται φανταστικά ταξίδια στήν Ἰνδία, στήν Αἴγυπτο, στήν Ἑλλάδα, ἀκόμη καί στήν Ἀγγλία, συνθέτοντας ἔτσι ἓνα σύνολο ἀνιστόρητων κατασκευῶν.

14. Ὁ Χριστός τῶν Εὐαγγελίων ἀποτελεῖ πραγματικό, ἱστορικά μαρτυρημένο πρόσωπο, τό ὅποιο δέν μπορεῖ νά ταυτιστεῖ μέ τίς φαντασιακές, μυθολογικές ἢ συμβολικές μορφές πού προτείνουν οἱ διάφορες νεοπαγανιστικές κινήσεις ἢ μέ τίς λεγόμενες «χριστικές καταστάσεις». Ἡ μαρτυρία τῆς Ἀγίας Γραφῆς εἶναι σαφῆς καί ἀδιαμφισβήτητη: «γεννηθέντος ἐν Βηθλεέμ τῆς Ἰουδαίας, ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως» (Ματθ. 2, 1). Καί αὐτή ἡ εὐαγγελική ἀναφορά θεμελιώνει τήν ἱστορικότητα τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ Ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ Λόγου, ὁ ὅποιος εἰσῆλθε στήν ἱστορία γιά τή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων.

15. Ἡ ἀρχαιοελληνική θρησκεία, κυρίως στή λαϊκή της μορφή τοῦ δωδεκάθεου, διατήρησε ἔντονα τά μυθολογικά της στοιχεῖα. Οἱ θεοί, μέ ἀνθρωπομορφικά χαρακτηριστικά, ἀνθρώπινα πάθη καί ἐπιλήψιμες συμπεριφορές συνδέονταν ἄμεσα μέ τίς μυθολογικές ἀφηγήσεις καί τίς λατρευτικές πρακτικές της. Αὐτές οἱ δοξασίες περί

τῶν θεῶν προκάλεσαν τὴν κριτικὴ ἀρχαίων φιλοσόφων, οἱ ὅποιοι πρότειναν διάφορες ἀντιλήψεις γιὰ τὴ φύση τοῦ θεοῦ.

16. Ἡ ἀρχαιοελληνικὴ θρησκεία, ἐπηρεασμένη ἀπὸ τὴ φιλοσοφικὴ κριτικὴ, τίς ἱστορικὲς ἐξελίξεις καὶ ἐσωτερικὲς ἀντιφάσεις, ὀδηγήθηκε σὲ παρακμὴ κατὰ τὴν ἑλληνιστικὴ καὶ ρωμαϊκὴ ἐποχὴ (π.χ. θρησκευτικὸς συγκρητισμὸς, θεουργία, μαγεία, ἀποθέωση αὐτοκρατόρων). Τὰ σύγχρονα νεοπαγανιστικὰ κινήματα πού ἐπιχειροῦν τὴν ἀναβίωσὴ τῆς παρουσιάξουν ἀντιφάσεις, καθὼς συχνὰ ἀποσιωποῦν ἀρνητικὰ γεγονότα καὶ τὴν κριτικὴ τῶν ἰδίων τῶν ἀρχαίων στοχαστῶν.

17. Ἀπὸ ὀρθόδοξη ποιμαντικὴ σκοπιὰ, τὸ φαινόμενο τοῦ Νεοπαγανισμοῦ ἀπαιτεῖ διάκριση καὶ ποιμαντικὴ εὐαισθησία. Ὁ ποιμένας πρέπει νὰ προσφέρει μίαν ὑπεύθυνη καὶ τεκμηριωμένη ἀπάντηση, θεμελιωμένη στὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια, νὰ ἀποκαλύψει τὴν ἀσυνέπεια καὶ τὴν προπαγανδιστικὴ φύση τῶν νεοπαγανιστικῶν ἰσχυρισμῶν, οἱ ὅποιοι ἐπιχειροῦν νὰ διαστρεβλώσουν τὸ παρελθόν καὶ νὰ ὑποκαταστήσουν τὴν ἀλήθεια μὲ ἀνιστόρητες προσεγγίσεις. Ἀντὶ τῆς λατρείας τῆς κτίσης ἢ τῆς ἐπιστροφῆς σὲ προχριστιανικὲς καὶ φαντασιακὲς ἐκδοχὲς τῆς θρησκευτικότητος, ὁ ποιμένας ὀφείλει νὰ προβάλλει τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ὡς κοινωνία ἐν Χριστῷ, ὡς ζωντανὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν μόνον ἀληθινὸ Τριαδικὸ Θεό.

Ἡ Συνδιάσκεψη ἐγκρίνει ὁμοφώνως τὰ ὡς ἄνω Πορίσματα καὶ ἐξουσιοδοτεῖ τὸν Σεβασμιώτατο Πρόεδρο αὐτῆς νὰ τὰ ὑπογράψει καὶ νὰ τὰ ὑποβάλει στὴν Διαρκῆ Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ Ἐντεταλμένοι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν

Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου

Μητροπολίτης Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας

Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας

Μητροπολίτης Γέρον Καισαρείας Θεοφύλακτος

Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων

Ὁ ἐν Ἑλλάδι Ἐξαρχος τοῦ Παναγίου Τάφου Ἀρχιμ. Ἱερώνυμος

Πατριαρχείου Σερβίας

Πρεσβ. Dragan Karan

Πατριαρχείου Βουλγαρίας

Μητροπολίτης Βράτσας Γρηγόριος
Εκκλησία τής Κύπρου
Πρωτοπρ. Ηλίας Κουτραφούρης
Εκκλησία τής Ελλάδος
Πρωτοπρ. Κυριακός Τσουρός
Εκκλησία τής Πολωνίας
κ. Γεώργιος Μπετλέικο, Δρ. Θ.
Εκκλησία τής Αλβανίας
Πρωτοπρ. Ιωάννης Μερκούρης

Ο Πρόεδρος τής Συνδιασκέψεως

Πειραιῶς Σεραφεῖμ
†Ο Πειραιῶς Σεραφεῖμ